

8. В Бресте обсудили будущее аккумуляторного завода [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.belta.by/regions/view/v-breste-obsudili-buduschee-akkumuljatornogo-zavoda-410642-2020/>. – Дата доступа: 13.11.2021.

<http://edoc.bseu.by/>

*Г.А. Лавриненко, доцент
h.lavrynenko@kubg.edu.ua
КУБГ (Київ)*

*І.І. Миц, студент
iimyts.iff18@gmail.com
КУБГ (Київ)*

РІЗНОВИДИ ПОЛІТИЧНИХ МАНІПУЛЯЦІЙ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИСТОЯННЯ ЇМ

Актуальність теми проявляється перш за все в тому, що за сучасних умов політичні маніпуляції вийшли на абсолютно новий рівень. Вони стали невід'ємною частиною сучасних виборчих кампаній. Дослідники і науковці працюють над тим, щоб створити методи протидії маніпуляціям, проте щоб це було можливим в повній мірі, для початку необхідно встановити які бувають різновиди політичних маніпуляцій і виокремити їх характерні риси.

Мета дослідження полягає у розкритті відомостей про різновиди і характерні риси політичних маніпуляцій.

Проблематикою політичних маніпуляцій займалися А. Цуладзе, В. Авченко, Е. Доценко і С. Кара-Мурза. Вони розглядали проблематику використання політичних маніпуляцій з позицій того, що останні передбачають нав'язування маніпулятором своєї волі, що втілюється у формі прихованого впливу. Жертва маніпуляцій, як правило, не усвідомлює самого факту вчиненого на неї впливу. Такий ефект досягається завдяки впливу на підсвідомість об'єкта маніпуляцій. Проте у даній роботі бачиться важливим акцентувати увагу саме на різновидах маніпуляцій.

За визначенням доктора психологічних наук, професора Є. Л. Доценка, маніпуляція є видом психологічного впливу, що використовується для досягнення одностороннього виграшу за допомогою прихованого спонукання іншого до здійснення певних дій [1, с. 86].

Враховуючи думку професора, можна констатувати, що політичне маніпулювання можна вважати способом прихованого психологічного впливу, спрямованого на зміну політичних уподобань активу електорату. А метою політичного маніпулювання є отримання, утримання, розподіл і реалізація влади за допомогою неявних інструментів або ж шляхом приховування справжніх політичних цілей.

У політичній науці виділяють декілька ключових різновидів маніпуляцій, до яких відносять:

- інформаційні, які стосуються засобів масової комунікації. Вони набули великої популярності завдяки тому, що є майже повністю

безконтрольними і на рівні державних каналів комунікацій використовуються найвищими державними посадовцями,

- адміністративні (шантаж, зловживання службовим становищем),
- економічні, до яких відносять маніпулювання цінами та акціями,
- рекламні та мовні політичні маніпуляції.

Інформаційні політичні маніпуляції, як найпоширеніші серед інших різновидів, у своїй більшості пов'язані з інформаційними технологіями та інтернет-комунікаціями. Їх прийнято поділяти на наступні групи:

- векторні політичні маніпуляції, в яких яскраво виражені суб'єкт і об'єкт маніпуляції,

- ризоморфні політичні маніпуляції, в яких відсутні певні кордони між суб'єктом і об'єктом маніпуляцій, бо вони спрямовані на широкий обсяг аудиторії,

- гібридні політичні маніпуляції, що включають в себе риси перших двох політичних маніпуляцій.

До векторних політичних маніпуляцій можна віднести створення неправдивих подій. Суть цієї технології полягає в створенні інформаційних приводів, що не відбуваються в реальності. При цьому, для того, щоб підтвердити їх достовірність, посиляються на авторитети або умовні авторитети.

А також технологію витоку інформації з конфіденційних джерел, котра може бути застосована тоді, коли необхідно відволікти увагу публіки від більш важливих подій в політичному процесі.

Друга група політичних маніпуляцій включає в себе таку популярну маніпулятивну технологію, як «мовленнєве маніпулювання». Одним із інструментів для застосування цієї технології є, так звана, нова мова або «інтернет-сленг». Це особлива мова інтернет спільнот, яка в наш час набирає все більшої популярності. При використанні новомови розмиваються межі між суб'єктом та об'єктом маніпуляції, комунікація носить хаотичний характер і не має прив'язки до якоїсь однієї соціальної групи з вираженими соціально-політичними, економічними ідентифікаторами.

Серед гібридних політичних маніпуляцій можна виділити наступні технології:

- Багаторазові повтори, тобто мається на увазі транслювання однієї і тієї ж політичної інформації одночасно на багатьох сайтах, інформаційних порталах;

- Навішування ярликів;

- Гра в простонародність, яка особливо активно використовується під час електорального процесу, так як дозволяє кандидатам на той чи інший політичний пост залучити прихильників за рахунок формування іміджу, зрозумілого та привабливого для виборців, та досягнення високого рівня довіри між цільовою аудиторією та кандидатом. Останнім часом інструментом реалізації цієї технології є соціальні мережі [3, л. 105].

Маніпуляції в публічно-політичній риторичі є одним із найбільш розповсюджених способів досягнення політичних цілей. І це стосується не лише України. На шляху демократичного розвитку держав варто розрізняти маніпуляції від фейків. Де перші виступають у якості заангажованих варіацій «правди», а другі – відвертої брехні [2, с. 302].

Українській політиці навряд чи вдасться позбутися маніпуляцій. Так само, як і іншим державам на теренах колишнього Радянського Союзу. Запорукою успішного маніпулювання в українській публічно-політичній риторичі є не тільки великий арсенал різних технік, а й досить низький рівень критичного мислення населення, через що переважна більшість громадян раціонально не рефлексують щодо політики.

Проте останнім часом спостерігається тенденція змін модифікацій та подальшого розвитку маніпулятивних технологій, котра відбувається паралельно з процесом виховання свідомого електорату, збільшення рівня критичного мислення у суспільстві та зміни якості політичних еліт.

Таким чином, політичне маніпулювання є способом прихованого психологічного впливу з метою отримання, утримання, розподілу та реалізації влади, а також спрямованого на зміну політичних уподобань активу електорату. До ключових різновидів маніпуляцій відносять інформаційні, адміністративні, економічні та рекламні. Найпоширенішими з них є інформаційні політичні маніпуляції, які застосовуються переважно завдяки інтернету. До таких технологій належать: створення неправдивих подій, навішування ярликів, багаторазове повторення інформації, витік інформації з конфіденційних джерел. Однак з кожним роком технології маніпулювання стають все більш різноманітними, витонченими та гнучкими. Саме тому жодній з країн їх навряд чи вдасться остаточно позбутися. Хоче саме розвиток культури критичного мислення у суспільстві дасть змогу системно та раціонально рефлексувати щодо політики та здійснювати опір маніпулятивним технологіям.

Список джерел:

1. Доценко, Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е. Л. Доценко. – М. : ЧеРо ; Издательство МГУ, 2000. – 344 с.
2. Prymush, M. Political identity as a security factor of Ukrainian statehood / M. Prymush, H. Lavrynenko // *Przegląd Strategiczny*. – 2020. – № 13. – Р. 297–316.
3. Строганов, В. Б. Технологии политической манипуляции в интернете : дис. кандидат наук: 23.00.02 / В. Б. Строганов. – Екатеринбург, 2019. – 209 л.